ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 15ης Ιανουαρίου 1986 *

Στην υπόθεση 52/84,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τη νομική της σύμβουλο M.-J. Jonczy, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Γ. Κρεμλή, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, κτίριο Jean Monnet, Kirchberg,

προσφεύγουσα,

κατά

Βασιλείου του Βελγίου, εκπροσωπουμένου από τον Υπουργό Εξωτερικών Υποθέσεων, παριστάμενο διά του διευθυντού του Υπουργείου Εξωτερικών Υποθέσεων, Εξωτερικού Εμπορίου και Συνεργασίας με τις Αναπτυσσόμενες Χώρες R. Hoebaer, επικουρουμένου από το δικηγόρο Βρυξελλών J. F. Bellis, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το κτίριο της πρεσβείας του, 4, rue des Girondins, Résidence Champagne,

καθού,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι το Βασίλειο του Βελγίου παρέβη υποχρέωση που υπέχει από την Συνθήκη, επειδή δεν συμμορφώθηκε προς την απόφαση της Επιτροπής, της 16ης Φεβρουαρίου 1983, περί της ενισχύσεως που χορήγησε η βελγική κυβέρνηση σε επιχείρηση του τομέα κεραμευτικών ειδών υγιεινής (ΕΕ L 91, σ. 32),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους U. Everling, προεδρεύοντα, πρόεδρο τμήματος, R. Joliet, πρόεδρο τμήματος, G. Bosco, T. Koopmans, O. Due, Y. Galmot, K. Κακούρη, T. F. O'Higgins και F. Schockweiler, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz
γραμματέας: J. A. Pompe, βοηθός γραμματέας

* Γλώσσα της διαδικασίας: η γαλλική.

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 21ης Νοεμβρίου 1985,

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

(Το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 28 Φεβρουαρίου 1984, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 93, παράγραφος 2, εδάφιο 2, της Συνθήκης ΕΟΚ, προσφυγή με την οποία ζητεί να αναγνωριστεί ότι το Βασίλειο του Βελγίου παρέβη υποχρέωση που υπέχει από τη Συνθήκη, επειδή δεν συμμορφώθηκε, εντός της ταχθείσης προθεσμίας, προς την απόφαση 83/130 της Επιτροπής, της 16ης Φεβρουαρίου 1983, περί της ενισχύσεως που χορήγησε η βελγική κυβέρνηση σε επιχείρηση του τομέα κεραμευτικών ειδών υγιεινής.

2 Με την επίδικη απόφαση η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η συμμετοχή με ποσό 475 εκατομμυρίων BFR μιας δημόσιας εταιρείας holding, περιφερειακού χαρακτήρα, στο κεφάλαιο μιας επιχειρήσεως του τομέα προϊόντων κεραμευτικής με έδρα τη La Louvière συνιστά ενίσχυση ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά, κατά την έννοια του άρθρου 92 της Συνθήκης, και πρέπει, κατά συνέπεια, να καταργηθεί. Η Επιτροπή ζητούσε, επίσης, να ενημερωθεί, εντός προθεσμίας τριών μηνών από την κοινοποίηση της αποφάσεως, σχετικά με τα μέτρα που θα ελάμβανε το Βέλγιο για να συμμορφωθεί προς την απόφαση.

3 Το προοίμιο της αποφάσεως περιέχει, μεταξύ άλλων, και την ακόλουθη αιτιολογική σκέψη:

« εκτιμώντας ότι παρόμοια ενίσχυση που στόχο έχει τη διατήρηση της δυναμικότητας παραγωγής δύναται να θίξει σημαντικά τους όρους του ανταγωνισμού, διότι η λειτουργία της αγοράς κανονικά απαιτεί την παύση της λειτουργίας της εν λόγω επιχείρησης, γεγονός που, επειδή ο τομέας αυτός έχει να αντιμετωπίσει υπερδυναμικότητα, θα επέτρεπε στους πιο ανταγωνιστικούς από τους ανταγωνιστές να αναπτυχθούν. »

4 Η απόφαση κοινοποιήθηκε στο Βασίλειο του Βελγίου με έγγραφο της 24ης Φεβρουαρίου 1983. Κατά της αποφάσεως δεν ασκήθηκε προσφυγή ακυρώσεως.

5 Με έγγραφο της 3ης Ιουνίου 1983, απευθυνόμενο στο αρμόδιο μέλος της Επιτροπής, ο Μόνιμος Αντιπρόσωπος του Βελγίου αμφισβήτησε την ακρίβεια της αιτιολογίας της αποφάσεως και υπογράμμισε τις σοβαρές κοινωνικές συνέπειες που θα είχε το κλείσιμο της εν λόγω επιχειρήσεως. Παρατήρησε, επίσης, ότι το ισχύον βελγικό δίκαιο δεν επιτρέπει επιστροφή εταιρικού κεφαλαίου παρά μόνο μέσω της διανομής κερδών της εταιρείας, γεγονός που αποκλείει η κατάσταση της επιχειρήσεως. Στο έγγραφο αναφέρεται, τέλος, ότι « οι βελγικές αρχές ζητούν από την Επιτροπή να τους εξηγήσει τι εννοεί με " κατάργηση της ενισχύσεως " και ποιες νομίζει ότι θα είναι οι συνέπειες του ορισμού που θα δώσει ».

6 Με έγγραφο της 22ας Ιουλίου 1983, το αρμόδιο μέλος της Επιτροπής απάντησε, μεταξύ άλλων, ότι « εκείνο που προέχει είναι η συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από το κοινοτικό δίκαιο ». Πρόσθεσε δε ότι θα ήταν επομένως ευγνώμον « αν η βελγική κυβέρνηση το πληροφορούσε, εντός δεκαπενθημέρου, για τα μέτρα που είχε αποφασίσει προκειμένου να συμμορφωθεί προς την απόφαση της Επιτροπής ».

7 Με έγγραφο της 5ης Σεπτεμβρίου 1983, ο Μόνιμος Αντιπρόσωπος του Βελγίου επέκρινε και πάλι την αιτιολογία της αποφάσεως και επανέλαβε το αίτημά του για παροχή διευκρινίσεων. Θεωρώντας ότι δεν είχε δοθεί συνέχεια στην απόφαση και θορυβημένη από τις πληροφορίες που είχαν δημοσιευτεί στο βελγικό Τύπο για νέες ενισχύσεις προς την εν λόγω επιχείρηση, η Επιτροπή άσκησε την παρούσα προσφυγή χωρίς να απαντήσει στο πιο πάνω έγγραφο.

8 Ενώπιον του Δικαστηρίου η Επιτροπή υπογράμμισε ότι, εφόσον διαπίστωσε ότι η εν λόγω ενίσχυση είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά, ήταν υποχρεωμένη, δυνάμει του άρθρου 93, παράγραφος 2, εδάφιο 1, της Συνθήκης, να αποφασίσει ότι το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος έπρεπε να καταργήσει ή να τροποποιήσει την ενίσχυση εντός της προθεσμίας που είχε δικαίωμα να τάξει. Η Επιτροπή αναρωτιέται μήπως οι ισχυρισμοί που προβάλλει η βελγική κυβέρνηση θέτουν, σε τελευταία ανάλυση, σε αμφισβήτηση

το κύρος της αποφάσεως, πράγμα που δεν επιτρέπεται, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, εφόσον η απόφαση αυτή δεν προσβλήθηκε εντός της προθεσμίας που προβλέπει το άρθρο 173, εδάφιο 3, της Συνθήκης.

9 Η Επιτροπή θεωρεί ότι εν πάση περιπτώσει οι ισχυρισμοί αυτοί είναι αβάσιμοι. Η απόφαση καθορίζει σαφώς την ενίσχυση που πρέπει να καταργηθεί, αντίθετα από ό, τι στην απόφαση του Δικαστηρίου, της 12ης Ιουλίου 1973 (Επιτροπή κατά Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, 70/72, Rec. σ. 813). Η απόφαση είναι επομένως αρκετά σαφής ώστε να μπορεί να εκτελεστεί και, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, η βελγική κυβέρνηση δεν μπορεί να επικαλεστεί το βελγικό θετικό δίκαιο για να δικαιολογήσει τη μη τήρηση των υποχρεώσεων που προκύπτουν από τις κοινοτικές αποφάσεις.

10 Η βελγική κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι βελγικές αρχές δεν παρέβησαν τις υποχρεώσεις που υπέχουν από το άρθρο 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης. Παρά τα επανειλημμένα αιτήματά τους, η Επιτροπή παρέλειψε να τους παράσχει τις αναγκαίες διευκρινίσεις για να καθορισθεί σε τι εσυνίστατο η υποχρέωση καταργήσεως της φερομένης ενισχύσεως. Δεν μπορεί, συνεπώς, να τους προσαφθεί ότι δεν εξετέλεσαν την εν λόγω υποχρέωση.

11 Η βελγική κυβέρνηση επικαλείται, επίσης, τη Δεύτερη και Έβδομη Έκθεση για την πολιτική του ανταγωνισμού, όπου η Επιτροπή καθόρισε τη θέση της σχετικά με τη συμμετοχή του Δημοσίου στο κεφάλαιο εταιρειών. Στις εκθέσεις αυτές η Επιτροπή ανέφερε ότι η δράση οργανισμών που ιδρύει και χρηματοδοτεί το κράτος προκειμένου να μετάσχουν στο κεφάλαιο ορισμένων επιχειρήσεων μπορεί να κριθεί μόνο εκ των υστέρων. Με την πολιτική αυτή η ίδια η Επιτροπή εμπόδισε την κατάργηση της συμμετοχής αυτής, διότι υπό τις περιστάσεις αυτές η επιβολή της υποχρεώσεως επιστροφής θα έθιγε σοβαρά τα δικαιώματα των καλής πίστεως τρίτων, σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες τα κέρδη μιας επιχειρήσεως δεν επαρκούν για την πραγματοποίηση της επιστροφής.

12 Στην παρούσα περίπτωση η επιχείρηση δεν είχε καθόλου κέρδη που να καθιστούν δυνατή την επιστροφή και συνεπώς, κατά τη βελγική κυβέρνηση, είναι ουσιαστικά αδύνατη η κατά γράμμα εκτέλεση της αποφάσεως χωρίς την προηγούμενη εκκαθάριση της εταιρείας. Η απόφαση όμως απαιτεί μόνο την κατάργηση της ενισχύσεως και όχι

το κλείσιμο της επιχειρήσεως. Εν πάση περιπτώσει στις 25 Ιανουαρίου 1985 η γενική συνέλευση αποφάσισε να θέσει την εταιρεία υπό εκκαθάριση· η βελγική κυβέρνηση δεν αντιλαμβάνεται τι άλλο επιθυμεί η Επιτροπή.

13 Αποτελεί πάγια νομολογία, την οποία επιβεβαίωσε τελευταία η απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Νοεμβρίου 1983 (Επιτροπή κατά Γαλλικής Δημοκρτίας, 52/83, Συλλογή σ. 3707), ότι μετά την πάροδο της προθεσμίας που προβλέπει το άρθρο 173, τρίτη παράγραφος, της Συνθήκης το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται απόφαση που ελήφθη δυνάμει του άρθρου 93, παράγραφος 2, εδάφιο 1, της Συνθήκης δεν μπορεί να αμφισβητήσει το κύρος της στο πλαίσιο της προσφυγής που προβλέπει το εδάφιο 2 της εν λόγω διατάξεως. Πρέπει να γίνει δεκτό ότι αυτό ακριβώς συμβαίνει στην παρούσα υπόθεση.

14 Υπό τις περιστάσεις αυτές, ο μόνος αμυντικός ισχυρισμός που θα μπορούσε ακόμα να προβάλει η κυβέρνηση του Βελγίου κατά της προσφυγής λόγω παραβάσεως, είναι ο ισχυρισμός της απόλυτης αδυναμίας ορθής εκτελέσεως της αποφάσεως. Σχετικώς πρέπει να σημειωθεί ότι η απόφαση επιβάλλει την κατάργηση της συμμετοχής κατά 475 εκατομμύρια BFR στο κεφάλαιο της επιχειρήσεως, συμμετοχή που αποφάσισαν στις 3 Αυγούστου 1981 οι περιφερειακές αρχές και πραγματοποίησε μια δημόσια εταιρεία holding, περιφερειακού χαρακτήρα, η υποχρέωση δε αυτή είναι αρκετά σαφής για να εκτελεστεί. Το γεγονός ότι λόγω της οικονομικής καταστάσεως της επιχειρήσεως οι βελγικές αρχές δεν μπορούσαν να αναζητήσουν το ποσό που είχε καταβληθεί δεν συνιστά αδυναμία εκτελέσεως, εφόσον ο σκοπός που επιδίωκε η Επιτροπή ήταν η κατάργηση της ενισχύσεως, σκοπός ο οποίος, όπως παραδέχεται η βελγική κυβέρνηση μπορούσε να επιτευχθεί με την εκκαθάριση της επιχειρήσεως, την οποία οι βελγικές αρχές θα μπορούσαν να προκαλέσουν υπό την ιδιότητα του μετόχου ή του πιστωτή.

15 Ως προς τον ισχυρισμό της βελγικής κυβερνήσεως ότι εξετέλεσε πράγματι την απόφαση με την εκκαθάριση της επιχειρήσως στις αρχές του 1985, πρέπει να τονιστεί ότι η προσφυγή αφορά την παράλειψη του Βασιλείου του Βελγίου να συμμορφωθεί προς την απόφαση μέσα στην προθεσμία που έτασσε η επίδικη απόφαση, η οποία κοινοποιήθηκε με έγγραφο της 24ης Φεβρουαρίου 1983 και ζητούσε από τη βελγική κυβέρνηση να πληροφορήσει την Επιτροπή, εντός τριών μηνών από την κοινοποίηση της αποφά-

σεως, για τα μέτρα που θα ελάμβανε προκειμένου να συμμορφωθεί προς την απόφαση. Επομένως πρέπει κατ' ανάγκη να γίνει δεκτό ότι, εν πάση περιπτώσει, η απόφαση δεν εκτελέσθηκε εμπροθέσμως.

16 Πρέπει να προστεθεί ότι το γεγονός ότι το κράτος προς το οποίο απευθύνεται η απόφαση δεν μπορεί να προβάλει, κατά μιας προσφυγής όπως η παρούσα, άλλους ισχυρισμούς εκτός από την απόλυτη αδυναμία εκτελέσεως, δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη τα οποία κατά την εκτέλεση της αποφάσεως συναντούν δυσχέρειες, που δεν είχαν προβλεφθεί και δεν μπορούσαν να προβλεφθούν ή αντιλαμβάνονται ότι θα υπάρξουν συνέπειες που δεν είχε υπολογίσει η Επιτροπή, να θέσουν τα προβλήματα αυτά στην κρίση της Επιτροπής, προτείνοντας τις κατάλληλες τροποποιήσεις της εν λόγω αποφάσεως. Στην περίπτωση αυτή, η Επιτροπή και το κράτος μέλος οφείλουν, σύμφωνα με τον κανόνα που επιβάλλει στα κράτη μέλη και τα κοινοτικά όργανα το αμοιβαίο καθήκον της ειλικρινούς συνεργασίας, από το οποίο εμπνέεται συγκεκριμένα το άρθρο 5 της Συνθήκης, να συνεργαστούν καλόπιστα για να υπερπηδήσουν τις δυσκολίες, σεβόμενα πλήρως τις διατάξεις της Συνθήκης και ιδίως εκείνες που αφορούν τις ενισχύσεις. Στην παρούσα, όμως, περίπτωση καμία από τις δυσκολίες που επικαλέστηκε η βελγική κυβέρνηση δεν παρουσιάζει παρόμοιο χαρακτήρα, η κυβέρνηση δε αυτή δεν πρότεινε στην Επιτροπή να θεσπίσει άλλα μέτρα, αλλά περιορίστηκε, μέσω του Μόνιμου Αντιπροσώπου του Βελγίου και μετά την πάροδο της προθεσμίας εκτελέσεως, να αμφισβητήσει την επάρκεια της αιτιολογίας της αποφάσεως, να επικαλεστεί την αδυναμία καταργήσεως της συμμετοχής λόγω των διατάξεων του βελγικού δικαίου και να ζητήσει από την Επιτροπή να διευκρινίσει τι εννοεί ως « κατάργηση της ενισχύσεως ». Οι ενέργειες αυτές δεν μπορεί να θεωρηθούν σύμφωνες προς το καθήκον συνεργασίας που αναφέρθηκε πιο πάνω.

17 Από τις προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι πρέπει να αναγνωριστεί η παράβαση σύμφωνα με το αίτημα της Επιτροπής.

Επί των δικαστικών εξόδων

18 Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Δεδομένου ότι το καθού ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

1) Το Βασίλειο του Βελγίου παρέβη υποχρέωση που υπέχει από τη Συνθήκη, επειδή δεν συμμορφώθηκε, εντός της ταχθείσης προθεσμίας, προς την απόφαση 83/130 της Επιτροπής, της 16ης Φεβρουαρίου 1983, περί της ενισχύσεως που χορήγησε η βελγική κυβέρνηση σε επιχείρηση του τομέα κεραμευτικών ειδών υγιεινής.

2) Καταδικάζει το Βασίλειο του Βελγίου στα δικαστικά έξοδα.

Everling Joliet Bosco Koopmans

Due Galmot Κακούρης O'Higgins Schockweiler

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 15 Ιανουαρίου 1986.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο προεδρεύων

U. Everling

πρόεδρος τμήματος